

Hyvä käytäntö VIII

Palo- ja pelastusala ominaispiirteinen on työterveyshuollolle erityislaatuinen asiakas. Tuloksellinen yhteistyö työterveyshuollon ja palo- ja pelastusalan välillä vaatii työterveyshuollon ammattilaisilta vankkaa osaamista esimerkiksi monenlaisten altisteiden terveysvaikutuksista ja toimintakyvyn arvioinnista. Tuloksellinen työterveysyhteistyö vaatii onnistuakseen huolellista suunnittelua ja henkilöstössä tapahtuvien muutosten ennakoivaa havainnointia. Työterveysyhteistyön merkitys korostuu, kun työterveyshenkilöstö vaihtuu.

Työterveyslaitoksen Kroppa ja nuppi kuntoon -kehittämiprojektiin osallistui palo- ja pelastuslaitoksia halki Suomen. Hyvät käytännöt on koottu projektiin osallistuneilta laitoksilta. Projekti toteutetaan vuosina 2015–2018 osana sosiaali- ja terveysministeriön Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) rahoittamaa TyhyverkostoX-hankekokonaisuutta.

Lisätietoja

vanhempi tutkija Sirpa Lusa,
Työterveyslaitos,
puh. 030 474 8652, sirpa.lusa[at]ttl.fi

Erikoistutkija Satu Mänttari,
Työterveyslaitos,
puh. 030 474 6093
satu.manttari[at]ttl.fi

vanhempi asiantuntija Anne Salmi,
Työterveyslaitos,
puh. 030 474 6013, anne.salmi[at]ttl.fi

Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen ja heidän työterveyshuoltonsa välillä on vuosikymmenten ajan toteutunut tiivis ja joustava työterveysyhteistyö, jonka seurauksena on kehittynyt prosessi työterveyshuollon suunnitelman laadintaan. Työterveyden tilannetta seurataan systemaattisesti ja osatyökyisistä huolehtimiseen on luotu käytäntö. Työterveysyhteistyötä pyritään koko ajan kehittämään ja yhteyttä pidetään tiivistä laitoksen muihin toimijoihin, myös syksyllä 2016 pelastuslaitokselle palkattuun liikuntasuunnittelijaan.

Käytäntö

Oulun kaupungilla on vuosittainen puitesuunnitelma (ns. työterveyshuollon ja työpaikan välinen ”kauppari”). Kaupunki työnantajana määrittää yleiset raamit, jotka koskevat koko kaupunkia. Lisäksi on liite, joka koskee yksiköiden tarkempaa toimintaa. Se sisältää vuosittaisen pelastuslaitoksen, sisäministeriön ohjeen mukaisen, terveystarkastusrytmin ja lisäksi tietyt yksikkökohtaiset asiat (esim. liikunta- ja työkykyasiat). Pelastuslaitoksella suunnitelmaa käsitellään yhteistoimintajohtoryhmässä, jossa on mukana myös työterveyshuollon edustaja. Kokouksen perusteella pelastuslaitos tekee esityksensä suunnitelmaan.

Noin kaksi kertaa vuodessa työterveyshuolto antaa työterveysraportin. Se sisältää tiedot sairastavuudesta, poissaoloista ja työterveysneuvotteluista. Asioita käsitellään koko laitoksen tasolla operatiivisen ja ensihoidon työntekijöiden ryhmissä. Työterveyshuolto voi pyytää erikoislääkärin konsultaation tai käyttää myös omia erikoislääkäreitä, mutta hoitovastuu säilyy hoitavalla työterveyslääkärillä. Erityistukea tarvitseville työterveyshuolto tarjoaa ns. tukikäyntejä.

Toimiva työterveysyhteistyö mahdollistaa myös yhteistyön käytäntöjen jatkuvan kehittämisen, muiden työmuotojen sujuvan hakemisen ja tuloksellisen yhteistyön esimerkiksi osatyökykyisyyden, ikääntymisen tai varhaisen tuen käytäntöjen kehittämisessä.

Edellytykset

Hyvän työterveysyhteistyön onnistumisen edellytyksenä mainittiin sitoutunut ja osaava työterveyshuollon henkilöstö joka tuntee alan vaatimukset ja jolla on pitkä palo- ja pelastusalan tuntemus sekä sovitut toiminnot, jotka toteutetaan ajallaan (esim. terveystarkastukset, työpaikkaselvitykset, työterveysraportointi). Lisäksi alhainen kynnys yhteydenpitoon pelastuslaitoksen (ml liikuntasuunnittelija) ja työterveyshuollon välillä tukee onnistunutta yhteistyötä.

Onnistumisen edellytyksenä on, että varhaisen tuen prosessit ovat osa normaalia toimintaa ja toiminnassa pyritään tasapuolisesti huomioimaan kaikki. Tärkeäksi koettiin työterveyshuollon ajantasainen kouluttaminen uusiin ohjeistuksiin ja yhdenmukaisiin käytäntöihin sekä perehdytys alaan esim. kokeilemalla itse toimintakyvyn testejä, jolloin ymmärrys vaativuudesta konkretisoituu.

Toiminnan edellytyksenä on jatkuva kehittäminen. Kehittämisideoina mainittiin muun muassa suunnitteluprosessin hiominen (esim. vuoropuhelua lisäämällä), työsuojelun näkökulman korostaminen, työpaikkaselvitysten parempi hyödyntäminen ja sairauspoissaolotietojen nopeampi siirto lähiesimiesten tietoon. Ehdotettiin myös eri ryhmien esimiestason kanssa käytävää keskustelua työkyvyn mahdollisista uhkista ennakoivasti. Tämä toiminta tukisi myös Oulun kaupungin toteuttaman esimiespassin tavoitteita. Esimiehellä olisi näin paremmat työkalut työkyvyn ongelmien varhaiseen hoksaamiseen.

Osatyökykyisistä huolehtiminen

Osatyökykyisen työntekijän seuranta toteutetaan etukäteen sovitussa aikajaksossa lääkärin suosituksen mukaan. Lääkäri arvioi mitä työtehtäviä työntekijä voi tehdä terveystään vaarantamatta. Tehtävät käydään läpi lähiesimiehen kanssa ja tilaisuudesta tehdään muistio. Mukaan voi tulla myös luottamusmies. Tässä yhteydessä käytetään termiä kevennetty työ. Tilanne kerrotaan yksikön muille työntekijöille tietosuoja huomioiden. Tämä käytäntö on koettu kaikkia osapuolia hyödyttäväksi. Tilanne on väliaikainen. Sen päätyttyä arvioidaan voiko työntekijä palata raskaampaan työhön vai tuleeeko kyseeseen esim. muut kaupungin tarjoamat tehtävät tai uudelleenkoulutus.